

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Monika Roslan-Karasińska

Protokolant: protokolant sądowy – stażysta Oliwia Kuter

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 19 września 2022 r. w Warszawie

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania M. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 26 października 2021 r. znak (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

M. B. w dniu 14 grudnia 2021 r. złożyła odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 26 października 2021 r., znak: (...). Odwołująca wniosła o uchylenie zaskarżonej decyzji i zwolnienie jej z obowiązku zwrotu świadczenia emerytalnego.

W uzasadnieniu odwołania ubezpieczona wskazała, że w dniu 25 czerwca 2021 r. wystawiła upoważnienie dla Biura Usług (...) Ż. P. do odebrania zasiłku celowego na pogrzeb jej matki K. B.. W jej ocenie z informacji przekazanych przez w/w Biuro wynikało, że wniosek o zwrot za pogrzeb wpłynął do organu rentowego w dniu 30 czerwca 2021 r. Ubezpieczona podniosła, że z uwagi na śmierć swojego ojca w dniu 17 maja 2021 r. nie była w stanie kontrolować oraz sprawdzać środków wpływających na jej rachunek bankowy. M. B. zaakcentowała, że nie posiadała wiedzy o tym, iż środki pieniężne, w których znalazła się posiadaniu, były nienależne. Zaznaczyła również, że w krótkim czasie musiała pochować obydwoje rodziców i złożyła się z rodziną na koszty związane z postawieniem nagrobku. Odwołująca stwierdziła, że dopełniła obowiązku zawiadomienia Biura o śmierci matki, które to w wyniku wydania odpowiedniego upoważnienia wystąpiło o zasiłek pogrzebowy. Ubezpieczona stanęła na stanowisku, że organ rentowy przez okres dwóch miesięcy od powzięcia informacji o śmierci osoby uprawnionej nie podjął żadnych czynności zmierzających do powiadomienia, iż przelane na rachunek bankowy środki powinny zostać zwrócone. W związku z tym uznała, że wydana zaskarżona decyzja jest niesprawiedliwa (odwołanie z dnia 14 grudnia 2021 r., k. 3 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniosł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Uzasadniając swe stanowisko organ rentowy na wstępie przytoczył treść przepisów art. 138 ust. 1, ust. 2 pkt 1 i art. 138a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 105 ust. 2b ustawy Prawo bankowe. Następnie ZUS wskazał, że (...) Bank (...) pismem z dnia 23 lipca 2021 r. poinformował, iż współwłaścicielem rachunku, na który przekazywano świadczenie zmarłej K. B. jest jej córka M. B.. Wobec powyższego organ rentowy stwierdził, że należało zobowiązać odwołującą do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za lipiec 2021 r. w kwocie 2.090,49 złotych, bowiem prawo do świadczeń ustaje ze śmiercią osoby uprawnionej zgodnie z art. 101 pkt 2 ustawy emerytalnej. ZUS zaznaczył, że matka ubezpieczonej zmarła w dniu 25 czerwca 2021 r., natomiast termin płatności świadczenia za lipiec „zamykał się” w dniu 23 czerwca 2021 r., przez co nie było możliwości wstrzymania wypłaty emerytury za sporny okres (odpowiedź na odwołanie z dnia 10 stycznia 2022 r., k. 7-8 a. s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

K. B., matka odwołującej, w dniu 7 września 2010 r. złożyła wniosek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. o emeryturę, wskutek którego uzyskała prawo do świadczenia od dnia 1 września 2010 r. na mocy decyzji z dnia 8 grudnia 2010 r., znak: (...) (wniosek z dnia 7 września 2010 r. i decyzja z dnia 8 grudnia 2010 r., k. 1 i 3 a. e.).

K. B. zmarła w dniu 25 czerwca 2021 r. Organ rentowy został poinformowany o jej śmierci w dniu 30 czerwca 2021 r. (odpis skrócony aktu zgonu, k. 13 a. e.).

Biuro Usług (...) Ż. P. z siedzibą w W. w dniach 20 maja 2021 r. i 28 czerwca 2021 r. wystawiło ubezpieczonej rachunek, zgodnie z którym po odliczeniu wypłaty zasiłków pogrzebowych przez ZUS w kwotach po 4.000 złotych, koszty związane z pogrzebem S. B. wyniosły 7.142 złotych, zaś w przypadku K. B. 7.158 złotych (rachunki z dnia 20 maja 2021 r. i 28 czerwca 2021 r., k. 5 a. s.).

Organ rentowy w dniu 28 czerwca 2021 r. wystąpił do (...) Bank (...) o zwrot kwoty świadczenia w wysokości 2.090,49 złotych przekazanej na rachunek bankowy prowadzony dla K. B. za miesiąc lipiec 2021 r. ZUS wskazał, że K. B. zmarła w dniu 25 czerwca 2021 r. a co za tym idzie prawo do świadczeń ustało z dniem 1 lipca 2021 r. (pismo organu rentowego z dnia 28 czerwca 2021 r., k. 14 a. e.).

W odpowiedzi Bank wskazał, że nie jest zobowiązany do wypłaty organowi rentowemu kwoty świadczenia, które zostało przekazane na rachunek wspólny. Dodatkowo poinformował, że współposiadaczem rachunku wspólnego, na który zostało przekazane świadczenie po śmierci K. B., jest M. B. (pismo (...) Bank (...) z dnia 29 lipca 2021 r., k. 15 a. e.).

Odwołująca w dniu 31 lipca 2021 r. wykonywała przelew na rachunek bankowy M. M. środków pieniężnych w wysokości 2.500 złotych za wykonanie nagrobku (przelew z rachunku z dnia 31 lipca 2021 r., k. 4 a. s.).

Ubezpieczona spożytkowała środki pieniężne znajdujące się na wspólnym z jej zmarłą matką rachunku bankowym na pomnik i remont mieszkania (zeznania odwołującej, k. 27-28 a. s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w dniu 26 października 2021 r. wydał zaskarżoną decyzję znak: (...) na podstawie art. 138 ust. 3 w związku z art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Organ rentowy stwierdził, że odwołująca zobowiązana jest do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia na rzecz K. B. za okres od 1 lipca 2021 r. do 31 lipca 2021 r. w kwocie 2.090,49 złotych przekazanego na wspólny rachunek bankowy w (...) S.A. Uzasadniając rozstrzygnięcie zawarte w decyzji organ rentowy wskazał, że prawo do przekazanego świadczenia ustało w związku ze zgonem K. B. w dniu 25 czerwca 2021 r. Mając na uwadze powyższe w jego ocenie przyznana emerytura na okres od 1 lipca 2021 r. do 31 lipca 2021 r. w kwocie 2.090,49 złotych nie była należna. Wobec informacji uzyskanej

od Banku, że ubezpieczona jest współposiadaczem rachunku, na który zostało przekazane świadczenie za następny miesiąc, organ rentowy zobowiązał M. B. do zwrotu nienależnego jej świadczenia w pełnej wysokości (decyzja z dnia 26 października 2021 r., k. 17 a. e.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy w tym dokumentów zawartych w aktach emerytalnych, których autentyczność ani wiarygodność nie były kwestionowane przez żadną ze stron w toku postępowania. Sąd oparł się ponadto na zeznaniach odwołującej złożonych na rozprawie w dniu 19 września 2022 r. uznając je za spójne i wiarygodne.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie M. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 26 października 2021 r., znak: (...), jako niezasadne, podlega oddaleniu.

Z materiału dowodowego zebranego w niniejszej sprawie wynika, że odwołująca wypłaciła z konta prowadzonego wspólnie dla niej i jej matki świadczenie emerytalne przysługujące K. B. za okres od 1 lipca 2021 r. do 31 lipca 2021 r. w celu opłacenia pogrzebu i remontu mieszkania. Tymczasem we wskazanym okresie K. B. już nie żyła, albowiem zmarła w dniu 25 czerwca 2021 r. Oznacza to, że z tym dniem prawo do emerytury należne matce ubezpieczonej wygasło, ponieważ zgodnie z treścią art. 101 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 291 z późn. zm.) zwanej dalej „ustawą” prawo do emerytury lub renty ustaje z chwilą śmierci osoby uprawnionej.

Odwołująca podniosła, że w rozpatrywanej sprawie nie zaszły przyczyny, które uzasadniałyby uznanie pobranego przez nią świadczenia jako nienależnego. Nie sposób zgodzić się z jej stanowiskiem. W rezultacie istota sporu sprowadzała się do oceny, czy przedmiotowe świadczenie wypłacone za okres wskazany w zaskarżonej decyzji było świadczeniem nienależnie pobranym oraz, czy M. B. jest osobą zobowiązaną do jego zwrotu. Zachodziła zatem konieczność odniesienia regulacji zawartej w art. 138 ust. 1, 2 i 3 ustawy.

Przepis art. 138 ust. 1-3 stanowi, że osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu cytowanego przepisu uważa się między innymi, świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Jak wynika zatem z cytowanego przepisu, obowiązek zwrotu pobranego świadczenia przez osobę inną niż wskazana w decyzji organu rentowego, wymaga ustalenia, że wypłacone świadczenie było nienależnie pobranym w rozumieniu art. 138 ust. 2 oraz, że jego wypłata miała miejsce z przyczyn niezależnych od organu rentowego. W wyroku Sądu Apelacyjnego

w Rzeszowie z dnia 5 lutego 2014 r. (III AUa 1061/13), wskazano, że nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy to świadczenie wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części (świadczenie nienależne, nieprzysługujące) na skutek okoliczności leżących po stronie ubezpieczonego.

W niniejszej sprawie organ emerytalny przelał na konto prowadzone wspólnie na rzecz odwołującej i jej matki świadczenie emerytalne należne K. B. za okres, w którym nie żyła. Wobec tego, że organ emerytalny przygotowuje środki do wypłaty na kilka dni przed ich faktycznym transferem, to nie miał możliwości wstrzymania procedury wypłaty, albowiem uzyskał informację o śmierci Ubezpieczonej dopiero w dniu 30 czerwca 2021 r. W tym dniu bowiem do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wpłynął akt zgonu K. B.. Ze względu na olbrzymią liczbę osób ubezpieczonych, którym należy wypłacić środki pieniężne z tytułu rent i emerytur, przygotowanie świadczeń na kilka dni przed ich rzeczywistą wypłatą jest niezbędne dla terminowego dostarczenia należnych im kwot. W związku z tym Sąd uznał podaną okoliczność zawartą w odpowiedzi na odwołanie, której strona odwołująca nie kwestionowała w toku

postępowania sądowego, za przyczynę niezależną od organu rentowego, której zaistnienie obliguje osobę, która pobrała świadczenie do jego zwrotu jako świadczenia nienależnego.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołująca nie była osobą wskazaną w decyzji o przyznaniu emerytury. Osobą ubezpieczoną była bowiem jej matka K. B.. Należy uznać, że odwołująca powinna mieć świadomość, iż skoro nie jest adresatem decyzji i to nie jej przyznano świadczenie emerytalne, to nie ma ona prawa do jego pobierania za jakąkolwiek inną osobę. Należy uznać, że M. B. świadomie podjęła pieniądze z konta i spożytkowała je wedle własnego uznania mimo tego, iż świadczenie emerytalne było już nienależne jej zmarłej matce. W ocenie Sądu ubezpieczona powinna zdawać sobie sprawę, że będzie zobowiązana do zwrotu podjętej kwoty w całości.

Świadczenia wypłacone przez organ rentowy za miesiące przypadające po miesiącu, w którym nastąpiła śmierć świadczeniobiorcy, mają charakter wypłaconych nienależnie. Jeżeli tego rodzaju świadczenie wypłacono osobie trzeciej, to zastosowanie znajduje art. 138 ust. 3 ustawy, zgodnie z którym za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu art. 138 ust. 1 uważa się również wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego innej osobie niż wskazana w decyzji tego organu. Do zwrotu takich świadczeń jest wówczas zobowiązana osoba, która je pobrała. Wpłata tego rodzaju świadczeń na rachunek wspólny świadczeniobiorcy i osoby trzeciej jest równoznaczna z wypłaceniem świadczenia innej osobie w powyższym rozumieniu (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 16 listopada 2012 r., III AUa 770/12).

Ubezpieczona stanęła na stanowisku, że organ rentowy przez okres dwóch miesięcy od powzięcia informacji o śmierci osoby uprawnionej nie podjął żadnych czynności zmierzających do powiadomienia, iż przelane na rachunek bankowy środki powinny zostać zwrócone.

W ocenie Sądu Okręgowego argumentacja podana przez odwołującą pozostaje bez wpływu na zakres rozstrzygnięcia w sprawie. Zgodnie bowiem z art. 138 ust. 4 ustawy nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Mając na względzie całokształt okoliczności niniejszej sprawy, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oraz powołanych powyżej przepisów orzekł, jak w tenorze wyroku.